

टेस्ला, स्पेस एक्सका मानिक खर्च पति—एलन मस्कले संविधानलाई समर्थन गर्ने पिपसी याचिकामा हस्ताक्षर गर्न मतदाताहरूलाई प्रतिदिन १० लाख डलर दिने घोषणा गरेका छन् । ट्रम्पलाई जिताउनका लागि उनले ठूलो धनराशी मद्दत गर्ने भनेका छन् । पैसाको लोभ देखाएर ट्रम्प एजेण्टसमा मतदान गर्ने नाम दतां गराउने यो प्रकृयावारे निर्वाचनविज्ञहरूबीच ठूलो बहस चल्न थालेको छ । कतिपय न्यायाधीशले समेत चिन्ता प्रकट गरेका छन् । चुनावमा पैसाको खोलो बग्ने, लोभ देखाउने यो तरिकाले मतदाताहरू व्यापक लाभमा पर्नेछन् भने प्रतिपक्ष ह्यारिसका समर्थकहरू कालोचन सेतो बनाउने खेल भन्न थालेका छन् ।

खोरबाट ठूलो स्वर

नेपाल विश्वशाक्तिको खेलमैदान बनिसकेको छ । भूराजनीतिको भूमिमा परेकै कारण परिवर्तनको आँधी पसेको हो । विश्वशाक्तिको स्वार्थ धरापमा पर्ने लागेपछि नेता खोरमा जातिके क्रम बढेको छ । जनतामारा, देशघातक, भ्रष्ट र मृत्युदण्डका भांगदारहरू सत्तामा तराईत भइरहेका बेला यस्ता दुःख देखिनुले यो सत्ता, यो व्यवस्था, यो संविधान कमजोर भइसकेको पुष्टि हुन्छ । भ्रष्टाचारको पोखरीमा तैरिरहेको यो व्यवस्था पतनको अवस्थामा छ । अब नयाँयाँ दृश्यहरू एकपछि अर्को देखिनेछन् ।

सहकारी बचत अपचलन प्रकरणमा गोकुल मिश्रा गुपका सञ्चालकसमेत रहेका पूर्वडीआईजी छविजाल बन्नाइलाई पक्राउ गरेलगत्तै पूर्वगृहमन्त्री रवि लामिछानेसमेत प्रहरी खोरमा पुगेका हुन् । जिल्ला अदालत पोखराको रवि लामिछानेलाई पक्राउ पुर्जी जारी गरेको र इजलासबाट कात्तिक ४ गते ६ दिन चुनावमा राख्न अनुमति दिएको छ । सत्तासूत्रका ठागहरूले उन्मुक्ति पाउने, प्रतिपक्षीलाई कडाको समात गर्नुले जनता भन भन आक्रोसित छन् ।

पद्धति परिवर्तनको संघारमा पुग्यो

नेतातन्त्रले सीमा नाघेपछि कानूनव्यवस्था चरमरायो, जनता सत्ता र सत्ताका साधकदारहरूबाट टुंगिन, लुटिन थाले, सुरक्षा भन्ने कतै केही पनि रहन । यसकारणले यो पद्धति परिवर्तनको संघारमा पुग्यो । अब टालटुले परिवर्तनले योपद्धति चल्न नसके देखियो ।

यो व्यवस्थाको मृत्युघण्ट बज्यो । पहिले दक्षिण एसिया श्रीलंका, अफगानिस्तान, बंगलादेशमा परिवर्तनहरू भए । त्यसपछि विश्वमा अनेकौं अकल्पनीय घटना एकपछि अर्को घटेइछन् । युद्धमात्र होइन, विश्वयुद्धको सुरु भइसकेको, शंखनाद हुनमात्र बाँकी छ भन्ने अवस्था देखिएका छन् । संसारमा ठूलाठूला घटना घट्टे डरलाग्दो समाचारहरू निरन्तर प्रकाशित भइरहेका छन् । घटना विश्वभरि घटेका छन्, त्यसको हावाहुरी नेपालमा पनिपसकेको छ । आमनागरिक विद्रोहको मूडमा सडकमा उत्रन थालेका छन् । यो पद्धति, यी नेता र यिनका कृयाकलापबाट आमनागरिक र्सतिविधन बाक्क भइसकेका छन् कि अब ललितानिवास जग्गा घोटाला, बाइड वडी काण्ड, सुन तस्करी, ज्यानमारा काण्ड, अशराधीनाट अरुविकीको सम्पत्ती उपहारमा लिएका लगायतका ठूला ठूला काण्डलाई विषयात्तर गर्नका लागि सांसद रवि लामिछानेलाई सहकारी ठगीमा पक्राउ गरिएको छ । मृत्यु प्रश्न के हो भने रवि लामिछानेको पक्राउले सहकारी ठगी पीडितले आफ्ना निषेप फिर्ता

पाउंछन् त ? विद्रोहक भन्छन्— यो राजनीति हो, राजनीतिमा कसैलाई तोड्न, कमजोर पार्न र आफू बलियो हुने पड्यनबाहेक केही होइन । राष्ट्रवैकले नियमन नगर्ने, सहकारी विभाग, सहकारी महासंघले वेवास्ता गर्ने, सहकारीमा पैसा जम्मा गरेरकू पीडित हुने । आफ्नो पैसा फिर्ता नपाएर मर्नुपरेका उदाहरण पनि छन् । तैपनि आमनागरिकका लागि सरकार छैन । देखिन्छ ।

८७ अर्ब डुबाएका जनताको पक्षमा सरकार उभिन सकेका । रवि लामिछानेले विना धितो ६४ करोड हिनामिना गराएको भन्ने आरोपमा उनलाई पक्राउ गरिएको छ । अरू सहकारी ठागहरू कहाँ छन्, तिनलाई के कारवाही भयो ? सरकार मौन छ । सहकारी ठगी काण्डवारे अनुसन्धान गरिरहेकाहरू भन्छन्— सहकारी डुबाउने, सहकारीको रकम हिनामिना गर्नेमा १० प्रतिशत एमाले,

कोप्रसका नेताहरू संलग्न रहेका छन् । कानून कमजोर छ, ४ वर्ष जेल बसेर हिनामिना फर्च्या हुने कारणले पनि कोही भान्ने, इच्छाराज तामाङजस्ता ठाग जेलमा आराम गरेर बग्ने, कांस्यका उपसभापति धनराज गुरूङजस्ता व्यक्तिसेमते नक्की पारापाचुके गरेर ठगीमा लागेका प्रमाणहरू सार्वजनिक भइरहेका छन् । अर्थात्, लोकतन्त्रमा भ्रष्टाचार सदाकार भइरहेका छन् । राजनीतिको अपराधिकरण, शासन प्रशासनको ठगीकरणले यो पद्धतिप्रति अब जनताको घृणा बढ्न थालेको छ ।

नेपालमा राजनीतिप्रति जनतामा बढ्दो वितुष्णा र आक्रोश, सडकमा एउटा मेपको जिन्यावाद र प्रधानमन्त्री, सत्तारूढ सभापतिको मूर्खावादको नारा लाग्नुले पनि राजनीति अस्फल भइसकेको देखिन्छ । पोखराजस्तो सानो सहरमा जनताको भीडलाई नियन्त्रण गर्न नसकेर

निषेधाज्ञा लगाउनु, जुलुसमाथि पानीको फोहरासमेत प्रहरी दमन चर्काउनुले पनि यो पद्धति र यी नेता अस्फल भइसकेको अवस्था छ । सडकका परिदृश्य, कहालिएका नेतृत्व, सरकार र समाचार पढ्दा नेपाल पनि परिवर्तनको संघारमा पुगिसकेको भान हुन्छ । विकल्प खोज्नेका लागि यो खुसीको कुरा हो तर यही प्रकारले लोकतन्त्र चलाउन सकिन्छ भन्नेका लागि तिनले श्रीलंका अथवा बंगलादेशका शासक भागेजसरी भानुपुने समय नजिकिएको दुःख सकेत पनि हो । जो यथास्थितिको निष्कृता र राजनीतिको अपराधिकरणमा रमाइरहेका छन्, तिनका लागि यो विद्रोहको सुनामीका संकेतहरू तनावपूर्ण हुनथालिसकेको देखिन्छ ।

राख्यपालाई कमजोर पार्न, सभापति रवि लामिछानेलाई पक्राउ नगर्ने भने पार्टी टुक्राइदिन्छु भन्नेसम्मका दबाव फेल्न नसकेर सत्ता साधक दारका सभापतिले प्रधानमन्त्रीलाई सुफाट दिएपछि रवि लामिछाने पक्राउ परेका र उनलाई ५ महिनासम्म अनुसन्धान गर्ने भनेर चुनाव राख्न सकिने खबर आइरहेका छन् । तर राख्यपाले देशभरि जुलुस निकाले निषेध गरेर राख्यपालाई जनताले जसरी साथ दिएका छन्, सत्तारूढको अनुसन्धानको साजिस कायम रहने देखिन्छ । राख्यपाले सहकारी डुबाउनेलाई मछाड्ने, सहकारी पीडितको पक्षमा उभिनै निगण गर्नुले पनि सरकारलाई व्याकफायर हुने लक्ष्यण देखिन्छ ।

रवि लामिछानेको पक्षमा जसरी आमनागरिक सडामा उत्रिएका छन्, त्यसले राख्यपा टुङ्कने, कमजोर हुने देखिदैन । उल्टै रवि लामिछाने र राख्यपा फन बलियो भएको छ । रवि लामिछानेले यो सरकार विघटन गर्न आश्वान गरेका छन् । यसमा जनताले ताली पिटेर समर्थन जनाएका छन् । यसबाट पनि यो पद्धति र सरकार, एमाले र कांस्यले के गोर्लान् त्यो हेर्नलायक परिदृश्य हुनेछ । सरकार मात्र होइन, प्रम केपी ओली, कांस्य र सभापति शेरबहादुर देउवा साह्रै अलोकप्रिय हुनुपरेका छन् । यसको लाभ कसलाई होला ? त्यो भविष्यले बताउला तर यक्ष प्रश्न यही हो कि जनता यी नेता र यो व्यवस्थाको समर्थनमा रहनेन ? यो जनताको विश्वासको कडी टुट्छ, राज्यले घोषित गरेको निषेधाज्ञालाई जनताले तोडिएपछि भने वृत्तपुच्छ, यो व्यवस्था धेरै दिन चल्न सक्दैन । यी नेताको स्वार्थी, जनविरोधी र भ्रष्ट शासन हल्लेदिन आयो ।

प्रमरागत शाक्तमाथि निषेध, लोकतान्त्रिक शक्तिहरूभित्र विभेद र प्रतिशोध, कानूनको छिल्ली उडाएर भागशास्त्रि जयनेपाल गर्ने तरिका अपनाउनुले नै विधिमाथि बलात्कार हुनुपरेको हो । जनताको विश्वास टुटेको कारण यही हो ।

दलितको बिद्रोहको विश्व प्रचार

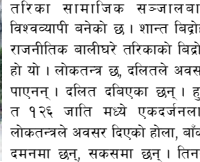

खगेन्द्र सुनारको विद्रोहको यो तरिका सामाजिक सञ्जालबाट विश्वव्यापी बनेको छ । शान्त विद्रोह, राजनीतिक बादीधरे तरिकाको विद्रोह हो यो । लोकतन्त्र छ, दलितले अवसर पाएनन् । दलित दलितका छन् । हुन त १२६ जाति मध्ये एकवर्जनलाई लोकतन्त्रले अवसर दिएको होला, बाँकी दमनमा छन्, सकसमा छन् । तिनले यसैगरी विद्रोहको आवाज बोले, लोकतन्त्रका नाइकेहरू कसैले सुनेनन् । दलित समुदायका विश्लेषक इन्द्र टमटाले एउटा लेख लेखेका थिए, उनको विचारमा दलित आन्दोलन र टुट्ट मिल्न उस्ते हो । खाली दौडिन्छ, कुनै निकर्ष, गन्तव्यमा कहिले पनि पुग्दैन । दलितको आन्दोलन शान्तिमय छ, त्यसैले कसैले सुन्दैन । कागजी संविधानले सुन्ने त छुट्टै भएन । ठूला पार्टीभित्र भातू संगठन नै छन् दलित नामका । दलित आयोग पनि छन् । तर दलित मुक्ति, हकका बारेमा कुनै योजना छैन ।

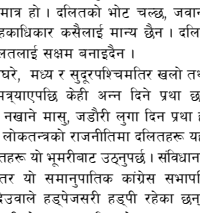
दलितको काम चुनावमा मतदान गर्नुमात्र हो । दलितको भोट चल्छ, जवानी चल्छ, श्रम चल्छ तर दलितले पाउनेपनि हकाधिकार कसैलाई मान्य छैन । दलित मतदान गर्ने हिस्सामात्र हो । यसकारण दलितलाई सशम बनाइदैन । बुधनेहरू भन्छन्— पूर्वी नेपालमा बालीघरे, मध्य र सुदूरपश्चिमातिर खलो तथा लगीप्रथा उस्ते हो । दलितलाई बाली भित्रयाएपछि केही अन्न दिने प्रथा छ । चाडबाडमा बचेसुचेको र उपल्ला जातिले नखाने मासु, जडौरी लुगा दिन प्रथा हो छ । त्यस्तै हो नेपालमा दलितको अवस्था । लोकतन्त्रको राजनीतिमा दलितहरू यही बालीघरे प्रथाको रन्थमोलमा छन् । अब दलितहरू यो भूमिबाट उठ्नुपर्छ । संविधानले समानुपातिकमा पनि सुरक्षा दिएको छ तर यो समानुपातिक कांस्य सभापति शेरबहादुर देउवा पत्नी डा.आरजु राणा देउवाले हड्पेजसरी हड्पि रहेका छन् । हेरक पार्टीले दलित र सिमान्तकृत लाई बालीघरे बनाएर राखिएको छ ।

यदाकदा बाउजुकारी सैबाधमिक पद बाहेक दलितले केही पाएनन् । दलित र सिमान्तकृतले पाउनुपर्ने स्वाद ठूला र पहुँचवाला पार्टीका विष्ट वराजुले खाँचिरहेका छन् । कुनै पनि पार्टीको उद्देश्य जसरी पनि सत्तामा पुग्ने र चैन गर्ने भएकाले उनीहरू लज्जा पनि लोजत हुनेगरी कमजोर जातिको हक अधिकार खाँसिरहेका छन् । दलित र सिमान्तकृतका डाइडमा टेकेर सत्तामा उक्नेनेहरूले समानताको यफ दिनु भ्रममात्र हो । जहिले पनि ठूला भनिएका जातिले दलितमाथि शोषण गरिरहेकै छन् । तैपनि यिनीहरू समाजवाद, सर्वहारावाद, लोकतन्त्र भनेर कहिल्यै थाकेनन् । अब सतत सकिन्छ भनेर दैलेखका परकाट तथा दलित अभियन्ता खगेन्द्र सुनारको भव्य विद्रोह हो यो । उनको लामो समयदेखिको प्रश्न छ— दलितलाई खै ? आफ्नो यो प्रश्नको उत्तर राज्यले दिनेपछि भनेर उनले ४५ दिनभन्दा बढी माइतीघरमाडलमा दलितलाई खै ? भन्दै ७ किलोको नैल हल्लेडी लगाएर घास-पानी तथा दिन-रात नभनी सडकमा उभिएर देखाए । संविधान दिवसका दिन माइतीघरदेखि बानेश्वरसम्म जुलुस निकाले । दलित जाति भन्ने सन्देश दिन सफल भए ।

अपर मुस्ताङ

अपर मुस्ताङमा अर्बौं कटुवाल प्रथा कायमै छ

म्याग्दीमा कटुवालप्रथा चलेकै छ । बेनी घातानका ६० वर्षका दलितवाहदुर दमाई र ज्यामरुककोटका ७१ वर्षका भीमवाहदुर विक अहिले पनि अर्बौं डाडाँडाबाट कर्नाल फुकेर गाउँलेलाई सूचना दिने कटुवाल काम गरिरहेकै छ । गाउँमा विशेष कार्यक्रम, भेला छलफल अथवा सफाइको काममा भारा प्रथाका लागि होसु, गर्र्पा कटुवालबाट थाहा पाउने गर्छन् । गाउँमा, हातहातमा सन्धार साधन छ तर गर्र्पा कटुवालबाट नै धानिएको छ । प्रत्येक शनिवार सरसफाइको लागि कर्नाल फुक्नु कटुवालको नियमितकार्य हो । साथै विशेष कार्यक्रमको लागि पनि कर्नाल फुक्नु डाडाँडामा जानेगर्छन् कटुवालद्वय । म्याग्दीका ६ स्थानीय तहमै कटुवाल प्रथा कायमै छ । किन आधुनिकतातिर ध्यान नगएको हो ? यसबन्धमा बुढापाका भन्छन्— परम्परा मान्नु हुँदैन । कटुवालको सेवा सुविधा भने सामान्य छ । बालिघरेजस्तै उनीहरूले वर्षको ज्याला प्रतिघर २ पाथी अन्न पाउंछन् । कटुवालै कामले जीवन शान्त छ यी छु भन्छन् कटुवालहरू । चाडबाडका बेला मरिवा निर्माणपु भन्नु, सामाजिक सुरक्षा भत्ता बुझ्न जानु, सरसफाइका लागि र पूजाआजामा बडाघर आउनु भनेर कर्नाल फुक्नु र चिच्याउने काम निकै गाढो काम हो ।

अपर मुस्ताङमा अर्बौं कटुवाल प्रथा कायमै छ

अपर मुस्ताङमा ९ महिनामा एक लाख पर्यटक भित्रिएका छन् । मुस्ताङ— अर्थ कुनै स्थानभन्दा बढी पर्यटन आकर्षणको केन्द्र बनेको छ । मुस्ताङ नै पर्यटकको रोजाइमा किन पर्‍यो ? यो अह प्रश्न हो । मुस्ताङमा कटुनीतक र पर्यटकको भीड जहिले पनि लाग्छ । चीनसँग सीमा जोडिएको ८ हजार ४ सय मिटरको उचाइमा थोरङ—ला पास, मुर्तीनाथ मन्दिर, कागबेनी, कोराला सीमा, लोमान्थाङ, सिञ्जा जोड गुफा, जोम्सोम, धुम्बा ताल, थिनी, माफा र लेटमा पर्यटकहरूको चासो छ ।

अपर मुस्ताङमा ९ महिनामा एक लाख पर्यटक भित्रिएका छन् । मुस्ताङ— अर्थ कुनै स्थानभन्दा बढी पर्यटन आकर्षणको केन्द्र बनेको छ । मुस्ताङ नै पर्यटकको रोजाइमा किन पर्‍यो ? यो अह प्रश्न हो । मुस्ताङमा कटुनीतक र पर्यटकको भीड जहिले पनि लाग्छ । चीनसँग सीमा जोडिएको ८ हजार ४ सय मिटरको उचाइमा थोरङ—ला पास, मुर्तीनाथ मन्दिर, कागबेनी, कोराला सीमा, लोमान्थाङ, सिञ्जा जोड गुफा, जोम्सोम, धुम्बा ताल, थिनी, माफा र लेटमा पर्यटकहरूको चासो छ ।

१८ औँ वर्षमा प्रवेश
Ever Permeating and Persevading to New Scale of Height of Prosperity
जस बैकले बैटिङ्ग सेवा सुरु जरी १० वर्षे जयन्तिकापछि पुरा जसको विशेष अवसरमा हाजीलाई प्रेरणा र प्रोत्साहन पठाए जसले तरकाल प्रतिक्रिया पथका बढ्न तैयार दिनुको सगर्पा जसले लागूकालाकार, विकासक विचार, सञ्चारकर्मी, कर्मचारी लगायत धुनेल्लेखकाला हाटिक आकार भए उच्चव्यवस्था प्रकट जसै ।
जस अवसरमा बैक प्रचारक अधिकारका अह अवसरकाला जस गुरूस्त्रीको बैटिङ्ग सेवा प्रचारक जसले शक्तिव्यवस्था बढ्न जसै ।
PRIME BANK LTD.
Central Office: Kamalpokhari, Kathmandu, Nepal
+977 01-4523254, 01-4523432/3 & 01-4523436, info@pbl.com.np

मुक्तकका प्रयासहरू : तिम्रो स्वभावमा आफैमा हराएँ कति कति

तिम्रो प्रेमको अभावमा तडिपुँरै कतिकति
तिम्रो नजरको नशाले छट्टिएरै कतिकति
डुवाएँ आँसुमा कहिले जलाएँ आगोले मन
तिम्रो स्वभावमा आफैमा हराएँ कतिकति ।

- तारा आचार्य

खै जिन्दगीमा किन अचेल रात परेको छ
मनमा पिर मट्टमा छुटा एकै साथ परेको छ
मेरो खबर के सुनाउँ र तिमीलाई भो यति बुझ
यी आंखामा धरधरी आँसुको बपात परेको छ ।

- अर्जुन अधिकारी

बगरको हुइना पनि थपना बनेर आयो
नानाभाँती रहर सपना बनेर आयो
के गर्नु जिन्दगीका बाध्यता र विवशता
कष्टकासाथ खुसी जपना बनेर आयो ।

- जेवी खत्री

हरको ठिटो गोठालो जाँदा डरायो पाखामा
बुरूक बुरूक उफ्रेको देख्यो खरायो पाखामा
दुई चुली वाटी जुरेली आई गाई बाखा लिएर
मुसुमुसु हाँस्दा रिठुले मन परायो पाखामा ।

- मनीषा प्रसाई

जन्मदिनेले कर्म दिन नजाने पछि यस्तै हुन्छ हाल
शिक्षा नपाएर बाटैबाटो हिंडेपछि यस्तै हुन्छ सवाल
सत्कर्मको बाटो रोन्छ शिक्षा पाउनेले भन्न सकिँदैन
संसार कुरतीको जालोले बेरेपछि हुन्छ कमाल

- अम्बिका अधिकारी

सुकाम, सुकर्म गर्नेलाई हेछे हेछे दैबले
कु-कर्मलाई तरवारले सेछे सेछे दैबले
फूल रोपे फूल फुल्छ, सिसनो रोपे सिसनो
कर्मको फल अनुसार वेछे वेछे दैबले ।

- उषा केसी

कहिले घाम हो अनि कहिले भरी हो जिन्दगी
कहिले खाली हो भने कहिले भरी हो जिन्दगी
किन तेरो मेरो भनेर घमण्ड गछौँ मनुवा
भर नहुने कर्कलाको पानी सरी हो जिन्दगी ।

- सुशीला ढकाल अधिकारी

बगर भित्रभित्रै नदेखिने पानी हुन्छ
छछलकै बहने उसको बानी हुन्छ
होसियार, आँखि खहरे न हो त्यो
थाहा हुन्न कतिबेला उ जवानी हुन्छ ।

- गंगा दहाल

जीवन भर हजुरको माया भए पुग्छ
मटुभरि हजुरको साया भए पुग्छ
हजुर कै खुशीको लागि जन्मेको हुँ म
बस सधैँ सँगै साथ दिने छायाँ भए पुग्छ ।

- लीला दाहाल अधिकारी

हराई सक्थो हर्ष उमंग दशे क्यारी मनाउनु
पीडा संग नेरास्याता संग दशे क्यारी मनाउनु
दशे हैन दुर्दशा नै हो गरिव दुखीहरूलाई त,
अहं छैन चामल छैन रङ्ग दशे क्यारी मनाउनु ।

- डिल्लीराज के सी

मैले आजीवन मायां गोडेको थिएँ
हामी दुई वीचैमा मायां जोडेको थिएँ
तरह के गर्नु माउली मिल्बो रछ
त्यै भएर उनीसंगको मायां तोडेको थिएँ ।

- श्रीकान्त खनाल, भारत

बग्दै जाँदा कहाँ पुग्छ खोलीको ब्यै ठेगान हुन्न
जे गर्नुछ आजै गरौँ भोलिको ब्यै ठेगान हुन्न
सम्बुद्धिका कुरा गछुँ आफ्नै स्वार्थ पुरा गछुँ
के के बोल्छुँ हाइना नेता बोलीको ब्यै ठेगान हुन्न ।

- वासुदेव ठकुरी

अन्त्यहीन परिधि

अरुणाबहादुर खत्री-

लघुकथाकार इन्दिरा चापागाईको अन्त्यहीन परिधि नामक लघुकथासङ्ग्रह २०८० मा प्रकाशित भएको छ । यस कृतिभित्र उनले लेखेका प्रवृत्ति, अणभङ्गपुर, प्राणित, वाध्यता, क्वारेन्टाइन, आमाको सपना, निद्रा लगायत विभिन्न शीर्षकका वाउन्सवटा लघुकथाहरू राखिएका छन् । यसमा सङ्गृहीत लघुकथाहरू परस्वी लिएर होटलतिर पस्ने, मौजमस्ती गर्ने पैसा स्वाहा पार्ने राजेको दैनिकी नै भइसकेको थियो । आफ्नै स्वामीको तारिफ अरूको मुखबाट सुनेर उ फसइ गयो भनिएको छ ।

उनले मनमा उर्सिएका भावलाई लघुकथाको रूप दिन सकेकी छिन् । प्राणित शीर्षकको लघुकथामा आज साँफ होटलमा कार्यक्रम सकेर निस्किएरै अचम्मको दृष्य देखे जसले विगतको घटना सम्झाउँथियो भनिएको छ । यस सङ्ग्रहभित्रका लघुकथाहरू आकारले मात्र होइन विषयका दृष्टिले पनि लघुकथा हुन् । उनले सामाजिक विषयका स-साना प्रसङ्गमार्फत जीवनका विविध पक्षलाई सरल ढङ्गले उजागर गरेकी छिन् । पाइलापाइलामा कुनै न कुनै घटना भइरहेका हुन्छन् । ती घटनाले फरक फरक व्यक्तित्वमा फरक फरक सौच र संवेदना जगाउँछन् ।

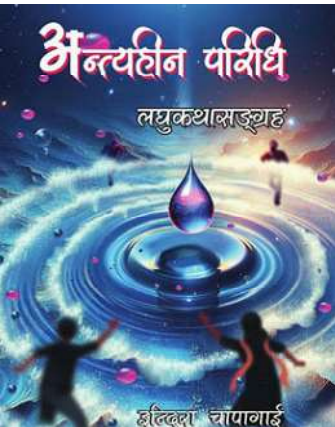
भाषिक सरलता इन्दिराका कथाहरूको महत्वपूर्ण विशेषता हो । विषय र घडानागत विविधता उनको कथाहरूको मूल उद्देश्य हो । इन्दिराले जीवनमा जुन उतार चढाव भोगे सायद तिनै भोगाइ अनुभव र सामाजिक घटना परिघटनाले अडकुराएको मनको भाव नै उनले लघुकथा सङ्ग्रहको रूपमा जमाएकी छिन् ।

मनका भावहरूलाई समय र परिस्थिति
प्रभावित गर्दा जेजसो अभिव्यक्त भयो त्यही
नै यस अन्त्यहीन परिधि लघुकथा सङ्ग्रहमा
सङ्कलित छन् ।

आमाको सपना शीर्षकको लघुकथाभित्र राजबहादुर र वितेपछि लो कवहादुर र गणवहादुरकीछेरामुस्ता आजित भएका थिए भनिएको छ । इन्दिराका लघुकथालाई मुख्य रूपमा सामाजिक चेतनाका संवाहक मान्न सकिन्छ । चाहे मिथकीय प्रयोग वा मनोवैज्ञानिक धरातललाई खोतलिएको वा व्यङ्ग्य मिश्रण भएको किन नहोस् प्रत्येकका कथामा समाजको समकालीन ऐना छ ।

योरै लेखेर पनि गुणस्तरमा ध्यान दिन सके कृतिको महत्व बढ्नेछ । यस लघुकथा लघुकथाकार इन्दिराले मनन गरेकी छिन् । सङ्ग्रहभित्रका पात्र, परिवेश र घटना हास्य समाजमा देखिएका सुनिएका र भोगिएका छन् । मान्छेका प्रवृत्ति र उसले विसर्दे गएको आफ्नो धरातल तथा हराइरहेको मानवीय संवेदनालाई पनि यस कृतिले आफ्नो विषय बनाएको छ । आशावादी भएर समाजका विकृतिलाई निर्मूल पारेर एउटा सुन्दर समाज निर्माण गर्न सकिन्छ भन्ने सन्देश प्रवाह गर्नका लागि यस सङ्ग्रहभित्रका कथा सक्षम छन् ।

उनका लघुकथा विभिन्न प्रवृत्तिकामा प्रकाशित भैसकेका छन् । अन्त्यहीन परिधि लघुकथासङ्ग्रहमा भएको कतिपय कथाहरू पढ्दा कथाको परिवेश, पात्र चर्चा, संवाद र वस्तुस्थितिवादी इन्दिरा निकै सहज भएको छिन् । इन्दिराले यस सङ्ग्रहका लघुकथाहरूमा परिवार, समाज, राजनीति, धर्म, प्रशासनका कुरा आए पनि उनले देखेका, भोगेका र अनुभव गरेका समाजका घटनाहरू विषय बनी आएका छन् । उनका कथाहरूले एकातिर आदर्श परिवार निर्माणका बाधाहरू देखाएका छन् भने अर्कातिर आदर्श परिवार निर्माणको सौच प्रस्तुत गरेको छ । लघुकथामा सामाजिक समस्या मात्र नभई त्यसो समाधानका बाटा पनि देखिन्छन् । लघुकथा भनेको कुनै एउटा सानो घटना र क्षणभरकै अनुभवलाई शब्द सीमाभित्र समेटेर पाठकलाई कौतुहलता प्रदान गर्दै समाप्तमा भस्याइ पार्ने रचना हो भनेर बुझ्ने र यसै सिद्धान्तभित्र इन्दिराको कलम खोज्ने हो भने धेरैजसो लघुकथाहरू सामान्य नै रहेका छन् । चुनौती शीर्षकको लघुकथामा आफू सिद्धस्त

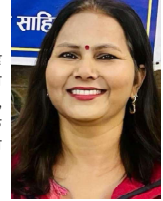
लघुकथाकार तर कसरी उसको लघुकथा सर्वोत्कृष्ट भयो ? पक्कै पनि निर्णायक मण्डलले थोडोले गरेको हुनुपर्छ भन्ने उसलाई लाग्यो र फलानको वास्तविक परिचय दिन उद्घोषकलाई अनुरोध गरेको छ ।

जीवन जित्ने कमा आफूले भोगेका, देखेका र सुनेका कुराहरूको संगालोलाई शब्दरूपी गुच्छाद्वारा इन्दिराले यस सङ्ग्रहभित्र वाउन्सवटा लघुकथाहरू तयार पारेकी छिन् । उनले लघुकथाहरूमा समाजका विसङ्गति, विकृति, राजनीतिक बोधयती र चिफार गर्ने प्रयास गरेकी छिन् । विषय शीर्षकभित्र मातृत्वको अनुभवबिना त नारीको जीवन व्यर्थ हुन्छ । उसको कर्मजोरीको थिकार त किन हुन्छ ? भनेकी छिन् ।

कथा आफैमा पूर्ण भएजस्तै लघुकथा पनि स्वयम्पूर्णा पूर्ण हुन्छ । अर्थात् लघुकथा कथाको संक्षेपीकरण होइन । लघुकथा आख्यानको लघुतम वा सूक्ष्म विधा हो । लघुकथा छोटा हुन्छ तर पूर्ण हुन्छ । छोटा आयाममा जीवन र जगतलाई समेट्नु लघुकथाको विशेषता हो । लघुकथा लोकोप्य भएकै कारण यसप्रति लेखनको आकर्षण बढ्दै गइरहेको छ । अन्त्यमा लघुकथाकार इन्दिराको अन्य कृतिहरू प्रकाशित भएर हामीहरूले पढ्न पाउने बाचा गरेको छ ।

कृति: अन्त्यहीन परिधि (लघुकथासङ्ग्रह)
लघुकथाकार: इन्दिरा चापागाई
प्रकाशक: हाम्रो लघुकथा केन्द्र, दक्षिणकाली, संस्कृत: प्रथम । वि.सं. २०८०, मूल्य: रु. २००/-

धरानगेट र रोशन पराजुली

सहि
ममता मूदुल

जन्म मिति - २०२५ पौष ६ गते शुक्रवार बुवा कालीप्रसाद पराजुली आमा गङ्गादेवी पराजुलीको सुपुत्रका रूपमा रोशन पराजुलीको जन्म भएको हो । उहाँको पैसा निजामत कामचारी, जिल्ला हुलाक कार्यालय सुनसरी, धरान रहेको छ । सकारात्मक सोच, राजनीतिक अवसरवादप्रति तिरक्तपन, आमावापतिको अगाध आस्था र प्रेम लघुकथामा पाइन्छ ।

आयाम :-
समर्पण बुवा काली प्रसाद पराजुली आमा गङ्गादेवी पराजुलीलाई गरिएको छ । आवरण राजेन्द्र तारकणीको छ । प्रकाशक नियति पराजुली / निर्णय पराजुली हुन् ।

हाम्रो समाजलाई स्रोत बनाइएको कृति शीर्षकमा प्राडा खेम दाहालले लेख्नुभएको छ । निरन्तरताको शुभकामना धरान गेट शीर्षकमा भानु अर्खले लेख्नुभएको छ । धरान गेटभित्र बरालिँदा शीर्षकमा खेमराज पोखरेलले लेख्नुभएको छ । आत्मा कुरा शीर्षकमा लघुकथाकार रोशन पराजुलीले लेख्नुभएको छ । ५५ वटा लघुकथा समेटिएको छ । पहिलो लघुकथा वाउ र अन्तिम लघुकथा आमा रहेको छ ।

लघुकथाभित्र पस्ता :-

बाउ शीर्षकको लघुकथा

"लु न छिटो गरौं, रक्तश्राव हुन थालिसक्यो । कतिजेल पखंडु पर्ने गाडो भएजस्तो छ । विचरा सानी कति पीडा भयो होला । आमा कता जानुभयो लौन छिटो गरौं कसैलाई गाडी लिन पठाउँ त ।" अनुभवले अनुराधाका पीडा देख्न सकेन । आफूभन्दा सानी केटी विवाह गरेर उसलाई पश्चाताप थियो । अत्यन्तलभित्रको च्याह्र आवाजमा उ भन्थियो । आफू जन्मदाको अनुभूतिसँगै आमाका पीडा महसुस पनि गर्थो । आमाका हातबाट लिएको छोरी अंगालेर आमालाई नै हेरिन्थ्यो । जिम्मेवारी बोधले उसका आँखाबाट तप तप आँसु भरिन्थ्यो ।

शोक लघुकथा

"हैन के भन्छ यो ? यसका कुरा बुझ्ने नसकिने भो !" वृद्ध भएका सनकवहादुरले छोरा भनकका अल्प कुरा बुझ्न सकेनन् । संसाराउठो भर्भराउठो उमेरमा मुठी उचालेर ब्रह्मसङ्घ विदेह गरेर वन पसेको थियो उ ।

आखिर जाति नै

घुर्क्याए पनि जन्म र कर्म

दिने बाआमा नै हुन् नी !

एकाविहानै चरम

भट्टाचार र युवाहरू विदेश

पलायन भन्ने समाचार देखेर

नाम चलेको अखबार सबै

धुजा धुजा पारियो ।

अनि बंराउउन थाल्यो,

"साला स्यालहरू ! हिजो

सामन्तलाई खेदनुपर्छ भन्दै

सबैका जीवन दाउ लगाए ।

अहिले समाचार यस्तो

आउँछ ।"

बुढा मुसुमुसु हाँसे ।

अनि भने, "आखिर भोक त

सबैलाई नै लाग्छ नी ।"

बन्दिम लघुकथा बाबा

" ए बाबु ! ए बाबु !

आमाको उही परिचय बोली

सुन्छु । पछाडि फर्केर हेर्छु

मात्र शन्यपन ।

हातमा सानो थाल

लिएर हामीसामु आमा उभिएको अनुभूति गर्छु र बरिपरि कान्छी दिदी, भाइ अनि म

आमालाई घेछौं । देवीप्रसाद बाजेका घरको तगारीभित्र हामी आफूलाई लुकाउँछौं आमाको

मजेजोमा । फोर पनि उस्तै गाँस आनन्दको माथोले ।

बाबा म छोरीको आवाजले भस्इ हुन्छ । यताउति आमालाई खोज्छु तर कतै पाउँदैन ।

मेरा आँखाबाट आँसु अनायस बहिरहन्छ अनवरत । यसरी लघुकथा अन्त गरिएको छ ।

भाषाशैली :-

सरल नेपाली भाषामा लेखिएका लघुकथा छन् । लघु अर्थात् छोटा र कथ्य भए पनि यो

छोटो कथा तर सानो आकारको कथा हुनु हो । लघुकथा शब्द सीमामा वाउन खोजिएको छ ।

मानक लघुकथाको आफ्नो निश्चित केही नियम छन् । लघुकथाकारले लेख्न चाहेको विषयमा

स्पष्टसंग पाठकले बुझ्ने गरी पूर्ण कथा दिएको हुन्छ । घटना घुट्टणा समेटेर लेखिएको

संक्षिप्त रूपमा पूर्ण कथा पाउन सकिन्छ । लघुकथा लेखनमा शैलीको महत्त्व रहेको छ । शैलीमा

धेरै कुरा पर्छ तर व्यङ्ग्य शैली रुचाइन्छ । शैली कथामा अभिव्यक्ति दिने माध्यम हो । यसले

लघुकथालाई डोर्पाएको हुन्छ । लघुकथाकारले प्रयोग गरेका विषय प्रतिक र शून्य विरलेषण

लघुकथामा महत्त्व हुन्छ । धरान गेट लघुकथा सङ्ग्रहभित्र यी कुरा पाउन सकिन्छ ।

परिचय :-

नेपालीभित्रका विभिन्न स्थानलाई परिचय बनाएर लेखिएका लघुकथा छन् । आफ्नो

बरिपरिका विषयमा लेखिएका लघुकथा छन् । लघुकथामा सुन्दर परिचय र अवस्था सिर्जना

गरिएको छ । हामीले देखेका भोगेका ठाउँ फौ लाग्ने परिचय रहेका छन् ।

उद्देश्य :-

एक पटकको पराजयलाई पराजय नठानी जीवनमा धेरै मोड आउँछन् ती विप्रेका

समयलाई खुसीमा बदल्नु पर्छ भन्ने सोचका साथमा लेखिएका लघुकथा छन् ।

घोडा चढे लडिन्छ नी वावु किन चिन्ता गर्दछु । एक माघ काटियो भने अर्को पुसमा

सिरक किनेर जाडो छेल्नु नो हुन्छ ? आमाले विरक्तिको स्वरमा भनिन् । बाआमाको

डाइसमा उसले थिर जलायो । घोडा, माघ र सिरक अनि जाडोलाई विचार गर्न थाल्यो ।

कहिलेकाहीँ बाआमाका हाँसलाले पनि उच्छ्वासिता हाँसल गर्न सकिने रहेछ भन्ने उसले बुझ्यो

र अध्ययनलाई निरन्तरता थियो । समाजमा बढ्दै सक्ने निराशालाई आस जगाउन सफल

भएका लघुकथाले युवामा सकारात्मक सोच त्याउने उद्देश्यका साथ लेखिएका लघुकथा छन् ।

निष्कर्ष :-

समाजभित्र बसेको समाजका विषयमा लघुकथा लेखिन्छ यो सामान्य कुरा हो जस्तो

मलाई लाग्दैन । समाजका साना साना कुरालाई मुख्य विषय बनाउन खप्पिस रोशन पराजुलीका

लघुकथा पढ्दा सामान्य लाग्ने पनि सौचन साथै बनाउँछन् । उमेर र प्रेमका विषयमा

लेखिएका लघुकथाले मनाभित्र प्रेमको सिरिटेको अनुभूति गराउँछ । समाजभित्रका छुट्टै र

अछुतलाई सरल रूपमा तर गहन निर्णय गरेर पाठकका सामु पस्किन सजिलो छैन ।

राजनीति, सामाजिक र धार्मिक विषयलाई सुन्दर रूपमा उठाउनु गजब लाग्यो । लघुकथा

सूक्ष्म दृष्टिकोण राखेर लेखिन्छ यसलाई नियमको हतकडीले बाधेको छ । बाधिएका हात र

मस्तिष्कले कसरी लेख्ने सोचेर पनि मनका लघुकथा मनमा लिइन्छ कि भनेर लाग्छ तर यहाँ

जन्मकालुरुक उठेका लघुकथाले मन तान्छन् । रोशन पराजुलीको लघुकथा यात्रा सफल

रहोस् भन्ने कामना गर्दै आजलाई विदा मारुछु । हार्दिक धन्यवाद ।

In the context of my Impression going through some pages of the 26 th publication of Khwopring

Smash And Grab

By Sunanda Datta Ray

Bhaktapur Bikaasa Sahayoga Sangha

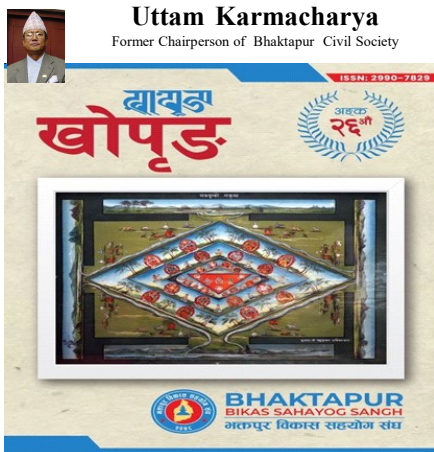
(Part One)
Dear Respected Chairperson
Mr. Raju Mrigendra Joshi
Good morning and Namaskar
Bhaktapur Bikaasa Sahayog Sangha
(BSSS) Bhaktapur

First of all we wish to express our heartfelt and long left congratulatory greetings to BSSS for the long history of 33 years older elderly organization of Bhaktapur District established in Kathmandu with the help of former residence of Bhaktapur shifted to Kathmandu because of different socio-political and economics causes. We are equally happy to know that in the history of 33 older BSSS you are the youngest Fifth chairperson of the BSSS. It is exemplary and most remarkable in the history of BSSS. We wish you and your team all the best and grand success. May God and goddess Navadurga Bhawani bless you all the times / always. We are very glad to know that BSSS Bhaktapur was found established in 2048 BS years back started with a vision and mission to support Bhaktapur living out of Bhaktapur.

Introduction
Bhaktapur (Nepali and Sanskrit: - MS*AO, pronounced, "City of Devotees"), known locally as **Khwopa** (Nepal Bhasa: *Khwapa*) and historically called **Bhadragna**, is a city in the east corner of the Kathmandu Valley in Nepal located about 13 kilometres (8.1 mi) from the capital city, Kathmandu. Bhaktapur is the smallest city of Nepal as well as the most densely populated. Along with Kathmandu and Lalitpur, Bhaktapur is one of the three main cities of the Kathmandu Valley and is a major Newar settlement of the country. The city is also known for its Newar tradition, cuisine and artisans. Bhaktapur suffered heavy damage in the April 2015 earthquake.

There are three sister cities in Kathmandu Valley : Bhaktapur ; Kantipur and Lalitpur. Now in Bhaktapur District there are only four Municipalities without any other Village Municipalities.
Compared to other Newar settlements, Bhaktapur is predominantly Hindu and speaks a distinct dialect of Nepal Bhasa. Bhaktapur is one of the most visited tourist destination of Nepal with the city attracting 301,012 tourists in 2014. The Nyatapola, a five-roofed pagoda completed in 1702 is the most famous structure of Bhaktapur and along with the former royal palace, it forms the tourism center of Bhaktapur. The city is also famous for its numerous festivals and carnivals like the spring festival of Biskā jātrā and the carnival of Sāpāru (or Gai jātra). It is also famous for its cuisine with the *jūjū dhau*, a type of yogurt made from buffalo milk being the most popular. Bhaktapur's potters and handicraft industries are also known nationwide.^{[9][17]} Due to its well preserved medieval nature, UNESCO inscribed Bhaktapur as a World Heritage Site since 1979.

Background
First of all, I wish to express my heartfelt gratitude to my elderly friend Dr. Mahesh Singh Chauhan for handing over me 26 the publication of Bhaktapur Bikaasa Sahayogh Sangha 2081 /

2024 established in 2048 BS called Khwopring ISSN/ISBN 29907829 with the cover page and mapping story / written / explained by Shreeman Binoda Sharma Rajyopadhaya in page one. It is praiseworthy to go through and learn more about the mapping valuable description of the aged old mapping of the tangible and intangible cultural heritage description of Bhaktapur city. We / I must congratulate Shreeman Binoda Sharma Rajyopadhaya. The page two is very praised worthy knowing about the capsule-history of Bhaktapur Bikaasa Sahayogh Sangha 2081 about its 33th establishment; 30 th Annual General Meeting (AGM); Khwopring 26 th Publication; founder members; advisors; executive and general members; life time members; writers; financial donors; advertisers in the publication and well-wishers in page 3 I am equally impressed with the greetings of the Former Right Honorable President regarding her congratulatory valuable messages; Respected Shreeman Tejeshwor Dai regarding his very short congratulatory messages expressing his heartfelt condolence and contribution of the founder Chairperson late Aishworya Lall Pradhanang ; Distinguished Person Dr. Jagaman Gurunga with reference to the history of civilization and important of Bagmati civilization of Kathmandu Valley and Khwopring word found even from the old aged Kiraata Dynasty and memorable capsule summary of the present President Shreeman Raju Mrigendra Joshi in the context of his mission and vision since his tenure 2080/81 and the devolution of Bhaktapur Bikaasa Sahayogh Sangha of 33years of glorious history of the exemplary contribution of former founder and other contribution of

continued members to date.

Preface
I know very little about Bhaktapur Bikaasa Sahayoga Sangha (BSSS) because I am not a member of the (BSSS) Association. But I have attended several meetings of the Association during the period of founder former Honorable and Respected President Late Aishworya Lall Pradhanaga during his period of long preside ship from 2048-2059 BS. and I am very proud of Khwopring Document publication from the very beginning. I have done of Khwopring collections. I got chance to publish some articles on the Status of Education and Development in Bhaktapur a decade back.

Photo of the cover page 26 Publication

This year last week, I am very happy to get a copy of the 26 th publication of Khwopring through Dr. Mahesh Singh Chauhan who attended 30th annual function at Staff College amid huge gathering with a chief guest Former Right Honorable President of Nepal Ms. Bidhya Devi Bhandari. Dr. MS Chauhan was kind enough to tell me his participation and fanfare annual events regarding his impressive memories as the major highlight of the First Session

1. Exemplary Management
2. Arrival of Visit of Former president on time
3. Prize distribution to writers
4. Felicitation to 104 years older person
5. Muthi Dan collection around 5 laks during AGM
6. Unveiling of the book
7. Felicitation to all Executives Members
8. Book exhibition and Dairy distribution and book selling to around 100 participants with fifty percent discount and collected money donation to BSSS / Association
9. Felicitation to all article writers
10. Photo session with the Chief Guest and VVIP guests

Dr. MS Chauhan was kind enough to handing over the document to me because he knew that I am very fond of collecting latest documents and place inside my Thulobarnamala Office Reading Room. Going through the editorial write up of Shreeman Raju Munankarmi, I came to know the details of the publication of the Khwopring documents from number one to twenty fifth publication as valuable academic cultural cum-

EXECUTIVE MEMBER'S OF BHAKTAPUR BIKAS SAHAYOG SANGH

Heritage Asset of Bhaktapur Development Association (BBSS) established in 2048 BS.

Photo of the present Executive Board members.

On behalf of an elderly citizen of Bhaktapur and a Former Chairperson of Bhaktapur Civil Society and advisors of different social and educational organizations I have my sincere suggestion to develop a Major Documentation of Bhaktapur districts of different walks of life and organizations to undertake phase wise for coming five years as a five years' work plan 2080-2085

Major and minor suggestions as an elderly citizen of Bhaktapur

1. Establishment of BBSS Bhaktapur Academy Center in Bhaktapur Municipality
2. Establishment of one or two pilot preschools in Bhaktapur district
3. Establish one/ one technical school in each municipality phase wise
4. Latest profile of Bhaktapur District
5. Development of Tangible Heritage as latest documents of 2024
6. Development of the explanation of the Tangible heritage into intangible cultural heritage write ups / documents in the style of first article of Prof. Dr. Purushottam Lall Shrestha page 3 to 18 in coordination with Bhaktapur Municipality
7. Youth mobility training in four Municipalities as a school of promoting heritage preservation
8. Establishment of technical school ASSP in four municipalities
9. Motivating Bhaktapur Municipality and other municipalities for the proper use of traditional side of Durbar Square and Dattatraya Square not hiring for restaurants. Those sites or areas should be developed as a vedio center for the national and international visitors or offices of Bhaktapur municipality
10. Develop more and more friendlier-friendships and attachment with all four municipalities
11. Translation of Bhaktapur Municipality Brochure both in Newari and Nepali language. It is noted that the popular Bhaktapur tourist brochure is already translated and distribution in more than six languages: English; Chinese; German; Japanese; French; Spanish; and Italian
12. Establish Bhaktapur reading Room / Phalchaa with all the documents of Bhaktapur Municipality BCCI; BSSS BCC and Bhaktapur Tourism Board
13. Glimpses and list of Government line agencies/ organization (GOs); Nongovernment Organization (NGOs) International Organizations (INGOs) and other social organization working for the promotion of Bhaktapur District

I have just gone through 01-13-18 pages. After going through some other pages, I hope I will be able to write second part of the 26th Publication as the academic assent of BSSS / some time back.

(Professor Dr. Uttam K. Karmacharya presently has been working as a Board of Director, Dr. Iwamura Hospital Memorial Hospital and Iwamura College of Health Science. Prof. Karmacharya of Tribhuvan University was a former Resource Person for China (Unesco Nanjing), Denmark, World Education, Banepa Municipality and LRCs of Indonesia, Iran, Myanmar, the Philippines, Sri Lanka, Thailand, Unesco Bangkok). Former Secretary General, National Resources Center for NFE (NRC-NFE) Patan and Director, Center for Education for All (CEFA) Banepa Nepal.)

CHAPTER 14 Against the Law

G. G. Swell cautioned against playing the "Big Brother", and, in Frank Anthony's opinion, associate statehood was "an invitation to the balkanization of this country". Only Jana Sangh members turned up on 3 September for a briefing at which the Sardar and H. R. Gokhale, India's law minister, in effect, extolled their holy grail of Akhand Bharat, undivided India.

Probably the most outspoken critic was the Organization Congress's Shyam Nandan Mishra who denounced the measure as "a constitutional monstrosity", and the move as "politically unwise and constitutionally absurd". He sent furious letters to the prime minister and did not mince words in parliament: "Only territories of India come under our constitutional jurisdiction, and only our people have the right to elect representatives who can shape our policy. Those to whom our laws do not apply cannot be among our legislators, and our laws cannot be extended beyond our territory..." But he was battling against the ingrained Hindu conviction that not only the entire territory under the rule of British viceroys but even far-flung lands in the east and west over which Indian princes had established some sway in the mists of history "should rightly be governed from New Delhi. This psychological craving for wider jurisdiction and the grandeur of size had suffered a sharp setback when Indian politicians accepted the creation of Pakistan as the price of Independence. Nor did many Indians understand why Nepal, Bhutan, and Sikkim should not have gone of my Mysore or Travancore. Hope flared up briefly when the Indian armed forces piled victory upon victory in 1971, only to die in mortification when it became apparent that Bangladesh was determined to guard its sovereignty as jealously as East. Pakistan had done. The Jana Sangh alone was honest enough to articulate these ambitions, but to many politicians of other persuasions India comprised all those South Asian lands that used to be painted red in school maps. The Constitution Amendment Bill gave them an opportunity of getting back a small wedge of what had been given up as lost. Even those who did not fully share in this imperial euphoria were afraid of appearing unpatriotic or, since sikkim's contrived crisis had artfully been presented as a conflict between popular aspiration and a repressive monarchy, as undemocratic. In any case, Mrs Gandhi's crushing majority ruled out free choice. And so the Lok Sabha agreed to introduce the Bill by 140 votes to 17. The Chogyal reached Calcutta on 4 September, the day of the second reading. He had planned to go on to New Delhi with his three youngest children who would catch a flight there for New York. But Bajpai ordered him not to venture beyond Calcutta. Mrs Gandhi's government was not at all anxious that he attract attention in the capital, or that his views should be placed before MPs whose senses had been dulled by the treacle of Swarn Singh's oratory. The Chogyal had not even been able to talk to anyone in New Delhi for Gangtok's telephone lines to the outside world had been inoperative for more than 36 hours. To muzzle him further, Bajpai warned that the prime minister would be most displeased if he gave newspaper interviews. It was a confused and unhappy wait at Dum Dum where the Chogyal, his children, Jigdal Densapa, and other advisers gloomily sat around in the VIP suite, wondering what to do. The PO, whom the Chogyal called, refused to relax his order; Kewal Singh was equally brusque over the telephone, bluntly telling the Sikkimese king that he was not wanted in New Delhi. Reporters milled round the suite, hordes of security men listened to every word in ostentatious nonchalance, and a band of Sikkimese students chaperoned by Karma Topden waited anxiously for a decision, promising support for whatever the Chogyal did. But outright defiance was never his style and he still hoped to salvage something by appeasing Mrs Gandhi; so it was agreed that his secretary would escort the children to New Delhi while he stayed back in his flat in Wood Street until the Indian government relented. Emerging from the airport, the Chogyal found it impossible to fight his way through a battery of newspapermen, many of whom he had already met, and paused for a moment to explain that he was not giving interviews. But when he reached the flat about 45 minutes later, Bajpai was on the line to reprimand him for disobeying instructions not to talk to the press.

His presence in New Delhi might not have averted disaster. Mrs Gandhi's control of the Lok Sabha, a three-line whip, the incipient national urge for territorial glory, and a press that had been conditioned to view the Chogyal as a monster and his objections to the Bill as only a device to perpetuate royal absolutism at the expense of a suffering populace, ensured failure. But the Chogyal might have been able to focus attention on the illegality of the manoeuvre and co explain that the Sikkimese as a whole knew nothing of what was being done to them and their country, and how. Foreign diplomats and some journalists in New Delhi would have been glad to learn his point of view. Instead, he preferred to wait for the coup d'etat. There was to be no grand battle and heroic stand; only an abject surrender to superior strategy. So he remained cooped up in the flat while Nar Bahadur Bhandari and Sherab Palden Lepcha left Gangtok with a 10-man delegation to plead with the Indian authorities. They were badly organized, had hardly any money, and no contacts at all in New Delhi where the official reaction to their mission was undisguisedly hostile. But they met Jyotirmoy Bosu, who seemed to understand that the team represented the people and not the throne, and Mrs Gandhi, who solemnly promised that Sikkim's distinctive personality and identity would remain intact. But Bhandari was convinced that the prime minister was playing with words. He told a press conference that the Sikkimese were unhappy and suspicious about New Delhi's intentions, and could only be reassured through a referendum on Sikkim-India ties. Jigdal Densapa was separately busy, addressing press conferences in Sikkim House, issuing a stream of statements criticizing the Bill, and lobbying MPs, provoking Kazi in Gangtok to threaten to sack him as well as Karma Topden who had blossomed into a prolific writer of letters to newspaper editors. From Calcutta, the Chogyal also asked for a fair and free referendum, pleading with India's president not to give his assent to the Constitution Amendment Bill until Sikkim's true views had been verified. But the juggernaut of Mrs Gandhi's imperialism was not to be halted. The Lok Sabha adopted the Bill by 310 votes to 7 and the Rajya Sabha on 7 September by 175 to 8. Svaran Singh took off for Moscow the same day, after sending off an effusive letter of congratulations to Kazi in which he conveyed the prime minister's "heartfelt felicitations" and spoke warmly of the "history of friendship and cooperation between the peoples of Sikkim and India." He still would not see the Chogyal who was languishing in Calcutta. Neither would Mrs Gandhi before leaving for Madras on 9 September.

The final formalities of ratification by state governments took another six months before India's complaisant president approved of the measure, predictably taking no notice of the Chogyal's appeal to exercise his right under article 111 of the constitution to return the Bill to parliament with his recommendations. A new article 2a was inserted in the constitution's first part reading: "Sikkim, which comprises the territories in the tenth schedule, shall be associated with the union on the terms and conditions set out in that schedule." The schedule was new, so were changes in articles 80 and 81 which defined membership of the Lok Sabha and Rajya Sabha. Sikkim was provided with a member in each. New Delhi unilaterally deciding the form and extent of Gangtok's participation. It was noted too that the Indian parliament determined, then changed, the mode of choosing the two new MPs without bothering on either occasion to consult the Sikkim assembly which it was supposed to be obliging. contd...

पोष्ट मार्टम

- आश्वत शर्मा -

भुटान भ्रमणको संकेत

नेपालमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र अक्षरल भएको छ। यो तन्त्रले नेपालको वडादेखिवाहेक केही गर्न सकेन। नयाँ नेपाल बनाउने सपना तुहिएको छ। विधिको शासन भनेको भाषणमा सिमित हुनपुग्यो। जनप्रतिनिधिले जनवचन र जनमतको अभ्यासन गरेका छन्। सत्तामा बस्ने अथवा संसदमा प्रतिनिधित्व गर्ने सबैले जनताप्रतिको जबाफदेहीता लिन सकेनन्। जसरी पनि चुनाव जित्ने र लुट्ने धितको उद्देश्य रह्यो। देशका हरेक गाउँसहरमा असन्तुष्टी बढ्यो छ। यो असन्तुष्टी विद्रोहको ज्वालामुखी बनाउने छ। युवा निष्कसक्यो, आगो सकिन्छ थालिसक्यो। डडेलो नसकिन्छोस्। राष्ट्रिय सहर्मातिको राजनीति सुक्ष्म होस्। आगोको काम खरानी बनाउनु हो भने निष्पक्ष राजनीतिमा देखिनेछ। यही सन्धर्म पूर्वराजाको भुटान भ्रमणलाई हेरिएको छ।

मुलुकको अस्तित्व नमेटियोस्, यही कामना गरौं

मुलुकको अस्तित्व संकटमा छ। यही पढ्दा र यिनै नेताका कारणले देशको यो दर्दनाक स्थितिको जन्म भएको हो। असक्षमले सत्ता पायो भने, क्षमता भए पनि स्वार्थ हावी भयो भने देशको अस्तित्व संकटमा पर्नेरहेछ।

दृष्टिकोण एस एस

प्रभावशाली नेताहरू। यसैगरी १८ वर्ष वित्यो। नेता नवराजा बने, जनता आँसु पिएर बोल्न बाध्य छन्। विवेक र निषेध फन फन बढेर गएको छ। अब पनि बुझ्न गाह्रो छ त यो 'भाइतन्त्र' गणतन्त्र केका लागि ल्याइएको रहेछ भनेर ? यथायथा यो लोकतन्त्र लुटन्त्र नै रहेछ। देखियो। अब चै नेपाली जनता हस्तक्षेप गरेर उत्रने पछि। अब पनि सुरु कसिएन भने मुलुक त गयो, गयो, हिजो व्यवस्था गयो, राजतन्त्र गयो, हिन्दुधर्म गयो, सर्वधर्म, सर्वजातिवीचको समन्वय गयो। सिंगो मुलुकको अस्तित्व संकटमा परिसक्यो आज। भारतले लिपुलेक, लिम्पियाधुरा, कालापानी खाइसक्यो। २२ जिल्लाका ६७ ठाउँमा अतिक्रमण भइसक्यो, अतिक्रमण जारी छ। पश्चिमाञ्चल नेपालमा अखडा जमाउन थालिसके। तस्मा नै मेटाउन पो खोजिदैछ। अब पनि 'वास्तविक आन्दोलन'मा लागिएन भने हाम्रो मुलुक कुन ? हाम्रो पहिचान के ? त्यो सोच्नुपर्ने अवस्था आउँछ है। त्यसकारण राष्ट्रिय सहर्मातिको साँझान निर्माणगतिर चनाबो हुनजरुरी छ। मुलुकको एकता र भूगोल वचाउनुगतिर सतर्क हुनुपर्छ। भारत र डलर लिएर बसेका यहाँका केही राष्ट्रघातीहरूले त आफ्नो 'काम' सुरु गरिसके। ती नेपालीहरू, जो मुलुकको अखण्डता चाहन्छन्, तिनीहरू तत्कालै जुमुराउनु पर्ने अवस्था आयो। राजनीतिक विवादावत सुरु गरेर भौगोलिक रूपमा छिन्नाभिन्न गर्नेतिर लगाएको छ-

मुलुकलाई। कसैमाथि विवेक छ, कसैलाई अत्याचार भएको छ, कसैको पहिचानलाई प्रस्तुत गर्न सकेको छैन भने साँझान कागजको खोचो भइसक्यो। राष्ट्रिय वरस जरुरी छ। आफ्नी छलफलद्वारा दुह्रामा पुग्न आवश्यक छ। सत्तास्वार्थका कुरामा मुलुक नै संकटमा पर्ने ? कहाँबाट पाए तिनले त्यसो साहस ? निश्चय पनि यसको जवाफमा यहाँका कथित नेताहरू अनि नेपाललाई विखण्डनमा परिरे आफ्नो स्वार्थसिद्ध गर्न खोज्ने विद्रोहीहरू खासगरी भारत र पश्चिमाञ्चलको नाम लिन सकिन्छ। अब हिवा नगरौं, देश वचाउन र देश बनाउन यति दुई कुरामा अग्रसर हुने कुनै नेता अर्हलेसम्म देखापर्ने छैन। हो, हिजोको राजतन्त्र यी दुई कुरामा संवेदनशील थियो तर त्यसपछि (गणतन्त्र बहालीपछि) कसैलाई पनि यस विषयमा चासो देखिँदैन। सबैको चासो र उद्देश्य सत्ता बनेको छ। सत्ता पाए जे पनि सदर गर्ने राजनीतिक नेतृत्व व्यापारी बन्यो। राजा थिए, उनलाई देशको चिन्ता थियो। राजाको कुनै बाद थिएन, कुनै पार्टी थिएन। पार्टीको स्वार्थमात्र हुँदा देशले ठूलो मूल्य चुकाउनु पर्ने अवस्था आयो। जे गर्नुछ, नेपालीहरू आफैले गर्नुछ। यो कुरामा नेतृत्व लिन कोही अगाडि सार्दैन। यति चै विश्वास गरौं। यसपालीको विन्यास शमीमा अरु जे सुकै कामना गरे पनि मुलुकको अखण्डता अखण्डित रूपमा जोगाउनका लागि दुर्गामातासँग कामना गरेका थिए राजाले पनि। जनताको चाहना पनि अस्तित्वको रक्षा नै हो। जागेको छ जनताको भावना।

भुटानले किन निम्त्यायो ? राष्ट्रियक्षेत्र सम्मान किन दियो ? नेपालमा राजनीतिक परिवर्तनको पूर्वसंकेतका रूपमा धेरैले चर्चा गर्नेगरेका छन्। यद्यपि यो भ्रमणको विश्वका शांतिशाली मिडियाले पनि उठाएको देखिन्छ भने यो भ्रमणबारे कुनै पनि नकारात्मक टिप्पणी दिल्लीका कुनै सञ्चारमाध्यमले गरेनन्। पूर्वराजाले देशको अवरसमा सञ्चारमाध्यमलाई यो यो नितान्त व्यक्तितगत भ्रमण भएको र भुटानले देखाएको मान सम्मान नेपाली जनतालाई दर्शाएको आतिथ्यता भनेर प्रष्ट पारेका छन्। यति हुँदाहुँदै पनि हरेक विषयमा दिल्लीको चासो रहने भुटानले नग्न लीटरिकाले पूर्वराजाको मानमनाजितो गरेका छन्, त्यसलाई दिल्लीले टिप्पणी नगर्नुले पनि यो सांकेतिक ठूलै परिणाम हो भनेरहरूको टिप्पणी रहेको छ। दिनदिनै चीनसँग पनि भुटानको सम्बन्ध तातो बन्दै गएको छ। यो सम्बन्धले पनि नेपालका पूर्वराजाको भ्रमणले छिट्टै नेपालमा राजनीतिक परिवर्तनको लक्ष्यका रूपमा व्याख्या गरिएको छ।

नेपालमा आम नागरिक चालु पढाँतयति आक्रोसित बन्दै जानु, नेपालमा विश्वशांतिको चासो बढ्नु, भारत र चीनबीचको व्यापार सम्बन्ध सुधुनु, पश्चिमाञ्चलप्रति भारत र चीन सशक्त हुनु आदि कारणले पनि नेपालका पूर्वराजाको यो भ्रमणलाई जोडेर हेर्ने गरिएको छ। हालैका बंगलादेशका घटनाले पनि नेपालमा प्रभाव पारिरहेको र स्यापित पार्टी नेताहरूप्रति जनताको अविश्वास बढ्दै जानुले समेत पूर्वराजाको लोकप्रियता बढेर गएको अवस्थामा भएको भुटान भ्रमणले धेरै अर्थबराबो कुटनीतिक ज्ञाताहरू बताउँछन्। यसरी हेर्दा नेपालको वर्तमान पढाँत चलन बन्दै र राजशाहितको प्रणाली विकासको क्रममा छ भनेर बुझ्न सकिन्छ। नेपालीमा असन्तुष्टी बढ्नु, सुरक्षा चासो उत्तर दीक्षणको हुनु र पश्चिमाञ्चलको चलखेल बढ्नुले समेत पूर्वराजाको आवश्यकतालाई स्वाते बढाएको देखिन्छ।

परिवर्तनको १८ वर्षपछि भुटानले नेपालका पूर्वराजालाई निम्त्याएको हो। भुटानी शरणार्थी समस्या चर्कदासमेत बेवास्ता गर्ने, भुटानी शरणार्थीलाई तेशो देशमा पठाएको र गएकाहरूको अपमान भइरहदा पनि उदासिन रहेको भुटानले नेपालका राजालाई निम्त्याउनु साधारण घटना हुँदै होइन। अहं भारत र चीनबीच नेपालको राजनीतिक स्थितिबारे चर्चा भएको र त्यसैको निष्कर्षका रूपमा पूर्वराजा भुटान गएका हुनसक्ने बताउनेहरू पनि बाबैलेछन्। असली कुरो के हो भने यो भ्रमण अर्थपूर्ण छ। नेपालमा बढ्दो जनअसन्तुष्टी र पूर्वराजाको सकृयता सामान्य सरकार परिवर्तनका रूपमा मान चुरुनु कमजोरी हुनेछ। नेपालमा ठूलै परिवर्तन हुने सम्भावना बढ्दो छ।

लामो समयदेखि नेपालका हरेक तह र तप्का आन्दोलित छ। कुनै पनि निकाय अथवा व्यक्तिसन्तुष्ट छैनन्। भूकम्प, कोरोना र हालै गएको बाढीपहिरो पीडितलेसमेत सरकार छ भने अनुभूति गर्न पाएनन्। देशमा भ्रष्टाचार, अपराधिकरण र लुट जारी छ, कुनै अपराधीमाथि दण्ड भइरहेको छैन। राजनीतिक प्रतिपौधले काम भइरहेको छ। शासन प्रणालीको गलत कृयाकलापका विरुद्ध प्रदर्शन भइरहेका छन्। आन्दोलन विस्तारै विद्रोहमा परिणत हुनथालेको छ। यसपटकको बाढीपहिरोले राजधानीमै ठूलो कहर ल्यायो। राजधानीमै राहत र उद्धार हुनसकेन भने राज्यका अन्य क्षेत्रमा के कति बदनीय अवस्था होला ? अनुमान गर्न सकिन्छ। कानून व्यवस्था, शासनमा सरकार पुग्नै अक्षम भइसकेको छ। पीडित जो मरे मरे, जो बाँचेका छन्, तिनले सरकारको भर पर्नु बेकार ठानेर आफै आफ्नो उद्धारमा जुटेका छन्। अर्थात् मुलुकमा पढाँत, प्रणाली, कानून, सरकार केही पनि छैन भन्ने अवस्था छ। जे छ, अपराधिकरण छ, बाहुबलीतन्त्र छ, सेटिङ छ, मिलजुली लुटनेहरूको अखडा बनेको छ यो पढाँत।

१८ औं वर्षमा प्रवेश

Ever Permeating and Pervading to New Scale of Height of Prosperity

जस बैकले बैकिङ्ग सेवा सुरु जारी १० वर्ष साफलतापूर्वक पुग्यो जारेको विश्व अवसरमा तस्वीलाई पेरागा र पोल्काजल प्रदान गरे। निरन्तर प्राविधिक यथा बढ्न होसला डिजिटल सवर्ण ग्राहक अनुभवसाध्य, निवारक विकास, रुचाकर्तकी, कर्जाचारी लाजावत शुल्कसुकररुमा तार्दिक आजार एवं यन्त्रबाद प्रकट गर्दछौं।

जस अवसरमा बैक परिवार तविष्यता अहं नवीनतन तथा गुणस्तरिय बैकिङ्ग सेवा प्रदान गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछौं।

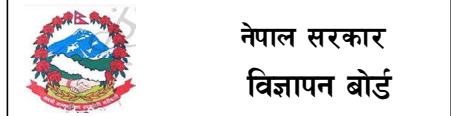

Central Office: Kamalpokhari, Kathmandu, Nepal 977 01-4523254, 01-4523432/3 & 01-4523436, info@pbl.com.np

खानपान र जीवनशैली परिवर्तन गरौं र स्वस्थ रहौं

असन्तुलित खानपान र जीवनशैलीका कारण मधुमेह, उच्च रक्तचाप, मस्तिष्कघातजस्ता रोगहरू लाग्न सक्छन्।

- त्यसैले,
● सन्तुलित र स्वस्थ खाना खाऔं,
● शारिरीक कृयाकलाप तथा नियमित व्यायाम गरौं,
● मदिरा, सुती तथा सुतीजन्य पदार्थको उपभोग नगरौं,
● प्रशस्त मात्रामा पानी पिउने गरौं,
● तनाव व्यवस्थापन गरौं।

नेपाल सरकार विज्ञापन बोर्ड

Advertisement for SALT TRENDZ featuring a woman in a saree, a gas cylinder, and various food products. Text includes 'SALT TRENDZ कर्पोरेशन लिमिटेड द्वारा प्रवर्द्धित', 'द्वारा प्रवर्द्धित', 'तौल पूर्ण, सुरक्षा सम्पूर्ण', and 'SALT TRENDZ समूहका उत्कृष्ट खाद्य बस्तुहरू'.